

сфері на всіх рівнях та, насамперед, розробки індикаторів завчасного виявлення проявів гендерної дискримінації.

Література: 1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>. 2. ILO, Gender and Jobs : Sex Segregation of Occupations in the World. – Geneva, 1998. 3. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Луганській області. – Режим доступу : <http://www.lugastat.lg.ua/statinform.htm>. 4. Гендерна освіта державних службовців: впровадження гендерних підходів у діяльність органів державної виконавчої влади й органів місцевого самоврядування : практикум / Грицяк Н. В., Кулачек О. І., Василевська Т. Е., Близнюк В. В. – К. : Вид. "К.І.С.", 2003. – 100 с. 5. Сила децентралізації. Україна : звіт з людського розвитку за 2003 рік. ПРООН. – К. : ПРООН, 2003. – 136 с. 6. Герасименко Г. В. Гендерні аспекти соціально-економічної політики в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.09.01 "Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика" / Г. В. Герасименко. – К., 2004. – 20 с.

References: 1. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 no 254k/96-VR [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>. 2. ILO, Gender and Jobs : Sex Segregation of Occupations in the World. – Geneva, 1998. 3. Statystychna informatsiia [Elektronnyi resurs] / Holovne upravlinnia statystyky u Luhanskii oblasti. – Rezhym dostupu : <http://www.lugastat.lg.ua/statinform.htm>. 4. Henderna osvita derzhavnykh sluzhbovtsiv : vprovadzhenia hendenykh pidkhodiv u diialnist orhaniv derzhavnoi vykonavchoi vlady i orhaniv mistsevoho samovriaduvannia : Praktykum [Gender Education for Civil Servants: the Implementation of Gender Mainstreaming in the Activities of Executive Authorities and Local Government. Practical] / N. V. Hrytsiak, O. I. Kulachek, T. E. Va-

sylevska, V. V. Blyzniuk.– K. : Vyd. "K.I.S.", 2003. – 100 p. 5. Syl'a detsentralizatsii. Ukraina : Zvit z liudskoho rozvytku za 2003 rik. PROON [Power Decentralization. Ukraine: Report on Human Development for 2003. UNDP]. – K. : PROON, 2003. – 136 p. 6. Herasymenko H. V. Henderni aspekty sotsialno-ekonomichnoi polityky v Ukraini : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekon. nauk : spets. 08.09.01 "Demohrafiia, ekonomika pratsi, sotsialna ekonomika i polityka" [Gender Aspects of Socioeconomic Policy in Ukraine: the abstract of thesis for obtaining Candidate of Economics degree. Special 09/08/01: Demography, Labor Economics, Social Economics and Politics] / H. V. Herasymenko. – K., 2004. – 20 p.

Інформація про автора

Атаманиук Єліна Анатоліївна – канд. екон. наук, доцент кафедри управління персоналом і економіки праці Хмельницького національного університету (29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 11, e-mail: elina-atamanyuk@yandex.ru).

Информация об авторе

Атаманиук Элина Анатольевна – канд. экон. наук, доцент кафедры управления персоналом и экономики труда Хмельницького національного университета (29016, г. Хмельницький, ул. Институтская, 11, e-mail: elina-atamanyuk@yandex.ru).

Information about the author

Atamaniuk Elina Anatoliivna – Ph.D. in Economics, Associate Professor at Human Resources and Labor Economics Department of Khmelnytsky National University (Instytutska str., 11, Khmelnytskyi, 29016, e-mail elina-atamanyuk@yandex.ru).

Рецензент
докт. екон. наук,
професор Лисиця Н. М.

Стаття надійшла до ред.
08.11.2011 р.

ДІАГНОСТИКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА З УРАХУВАННЯМ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПЕРЕД АФІЛІЙОВАНИМИ ОСОБАМИ

УДК 65.012.8: 338.246

Нусінова О. В.

Розглянуто сучасні моделі діагностики банкрутства. Встановлено, що, незважаючи на низьку ймовірність банкрутства, визначену за традиційними моделями, стосовно гірничо-збагачувальних комбінатів України ініціювалась процедура банкрутства, що пов'язано з наявністю значної частки заборгованості перед пов'язаними особами. Розроблено модель діагностики банкрутства, яка дозволяє врахувати частку заборгованості перед афілійованими особами.

Ключові слова: банкрутство, афілійовані особи, діагностика, період оборотності.

ДИАГНОСТИКА ВЕРОЯТНОСТИ БАНКРОТСТВА С УЧЕТОМ ЗАДОЛЖЕННОСТИ ПЕРЕД АФФИЛИРОВАННЫМИ ЛИЦАМИ

УДК 65.012.8: 338.246

Нусинова Е. В.

Рассмотрены современные модели диагностики банкротства. Установлено, что, несмотря на низкую вероятность банкротства, определенную по традиционным моделями, в отношении горно-обогатительных комбинатов Украины инициировалась процедура банкротства, что связано с наличием значительной доли задолженности перед связанными лицами. Разработана модель диагностики банкротства, которая позволяет учесть долю задолженности перед аффилированными лицами.

Ключевые слова: банкротство, аффилированные лица, диагностика, период оборачиваемости.

DIAGNOSIS OF PROBABILITY OF BANKRUPTCY WITH THE ACCOUNT OF THE DEBT TO AFFILIATES

UDC 65.012.8: 338.246

Nusinova O. V.

The modern models of bankruptcy diagnostics are regarded. It has been established that, despite the low probability of bankruptcy, based on some of the traditional models, in regard to ore-dressing and processing enterprises of Ukraine bankruptcy procedure that is associated with the presence of a significant proportion of debt to affiliates was initiated. A model of bankruptcy diagnostics, which allows to take into account the share of debt to affiliates has been developed.

Key words: bankruptcy, affiliates, diagnostics, period of turnover.

Велика кількість показників фінансового стану дозволяє з різних боків та глибоко проаналізувати діяльність підприємства, але одночасно це породжує проблему суперечливості висновків: за одними показниками кризи немає, в той час як за іншими – у підприємства кризовий стан.

Для вирішення цієї проблеми цілим рядом авторів розроблені інтегральні показники фінансового стану підприємства, що дозволяють зробити однозначний висновок. При побудові інтегрального показника фінансового стану найбільш поширеним є метод адитивної згортки.

Метою статті є аналіз сучасних методів діагностики ймовірності банкрутства, виявлення їх недоліків та розробка шляхів удосконалення моделей банкрутства.

Слід розглянути найбільш поширені моделі банкрутства. У сучасній економічній теорії відомою є модель Альтмана [1], побудована на підставі вибірки по 66 великих американських корпораціях:

$$Z = 1,2 X_1 + 1,4 X_2 + 3,3 X_3 + 0,6 X_4 + X_5, \quad (1)$$

- де X_1 – оборотний капітал/сукупні активи;
- X_2 – нерозподілений прибуток/сукупні активи;
- X_3 – прибуток від операційної діяльності/сукупні активи;
- X_4 – ринкова вартість акцій/зобов'язання;
- X_5 – виручка від реалізації/сукупні активи.

Ключ інтерпретації цієї моделі:

- $Z < 1,8$ дуже висока імовірність банкрутства;
- $1,8 < Z < 2,7$ висока імовірність;
- $2,7 < Z < 2,9$ можливе банкрутство;
- $Z > 2,9$ дуже низька імовірність.

Для вітчизняних підприємств Терещенком О. О. [2] було розроблено відповідні моделі для різних галузей промисловості України. Зокрема, для добувної та металургійної промисловості модель Терещенка має такий вигляд:

$$Z = 0,213X_1 + 2,208X_2 + 0,67X_3 + 1,13X_4 + 1,48X_5 + 0,515X_6 + 0,467X_7 - 2,599, \quad (2)$$

- де X_1 – поточні активи/поточні зобов'язання;
- X_2 – власний капітал/валюта балансу;
- X_3 – чиста виручка від реалізації/валюта балансу;
- X_4 – сума чистого прибутку та амортизації/сума чистої виручки та інших операційних доходів;
- X_5 – сума чистого прибутку та амортизації/валюта балансу;
- X_6 – прибуток до оподаткування/чиста виручка від реалізації;
- X_7 – чиста виручка від реалізації/середні залишки обігових коштів.

У разі, якщо Z-коефіцієнт менший за -0,8, діагностується фінансова криза, при його значенні більше за 0,51 –

фінансова стійкість, у інших випадках – необхідний додатковий аналіз.

Результати прогнозування банкрутства за моделями Альтмана та Терещенка наведено в табл. 1 і 2.

Закінчення табл. 2

Таблиця 1

Прогнозування банкрутства за моделлю Альтмана вітчизняних ГЗК за 2005 – 2009 рр.

Підприємства	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
ВАТ "Північний ГЗК"					
Z-рахунок	6,29	3,45	5,22	4,94	2,90
Ймовірність банкрутства	дуже низька	дуже низька	дуже низька	дуже низька	дуже низька
ВАТ "Центральний ГЗК"					
Z-рахунок	4,10	3,08	4,64	5,50	4,30
Ймовірність банкрутства	дуже низька	дуже низька	дуже низька	дуже низька	дуже низька
ВАТ "Південний ГЗК"					
Z-рахунок	2,32	2,08	4,14	5,85	3,18
Ймовірність банкрутства	висока	висока	дуже низька	дуже низька	дуже низька
ВАТ "Інгулецький ГЗК"					
Z-рахунок	3,59	4,47	5,08	5,72	3,90
Ймовірність банкрутства	дуже низька	дуже низька	дуже низька	дуже низька	дуже низька
ВАТ "Полтавський ГЗК"					
Z-рахунок	4,41	4,05	5,56	4,13	3,11
Ймовірність банкрутства	дуже низька	дуже низька	дуже низька	дуже низька	дуже низька

Як видно з табл. 1, за моделлю Альтмана протягом усього досліджуваного періоду у всіх вітчизняних ГЗК дуже низька ймовірність банкрутства, хоча спостерігається певне погіршення показників у 2009 р., що пов'язано зі світовою фінансовою кризою. Виняток становить ВАТ "Південний ГЗК", у якого була висока ймовірність банкрутства у 2005 – 2006 рр.

Таблиця 2

Прогнозування банкрутства за моделлю Терещенка вітчизняних ГЗК за 2005 – 2009 рр.

Підприємства	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
1	2	3	4	5	6
ВАТ "Північний ГЗК"					
Z-рахунок	1,93	0,61	1,30	1,19	0,03
Зона	фінансової стійкості	фінансової стійкості	фінансової стійкості	фінансової стійкості	додаткового аналізу
ВАТ "Центральний ГЗК"					
Z-рахунок	0,69	0,23	1,09	1,56	0,86
Зона	фінансової стійкості	додаткового аналізу	фінансової стійкості	фінансової стійкості	фінансової стійкості
ВАТ "Південний ГЗК"					
Z-рахунок	-0,48	-0,78	0,59	1,91	-0,15
Зона	додаткового аналізу	додаткового аналізу	фінансової стійкості	фінансової стійкості	додаткового аналізу

1	2	3	4	5	6
ВАТ "Інгулецький ГЗК"					
Z-рахунок	0,54	0,74	1,13	1,71	0,60
Зона	фінансової стійкості	фінансової стійкості	фінансової стійкості	фінансової стійкості	фінансової стійкості
ВАТ "Полтавський ГЗК"					
Z-рахунок	0,24	0,24	1,01	0,71	0,12
Зона	додаткового аналізу	додаткового аналізу	фінансової стійкості	фінансової стійкості	додаткового аналізу

Аналогічні висновки можна зробити і за моделлю Терещенка: протягом усього періоду підприємства знаходяться у зоні фінансової стійкості з низькою ймовірністю банкрутства, хоча у 2009 р. більшість з них перейшла у зону додаткового аналізу з середньою ймовірністю банкрутства. ВАТ "Південний ГЗК" також знаходилося у зоні додаткового аналізу у 2005 – 2006 рр. Отже, можна говорити про низьку ймовірність банкрутства по усіх вітчизняних ГЗК у досліджуваному періоді.

У той же час у 2005 – 2009 рр. проти всіх вітчизняних ГЗК порушувались справи про банкрутство. На погляд автора, невідповідність результатів аналізу за моделями Альтмана та Терещенка фактичним даним пояснюється тим, що суттєва частка заборгованості ГЗК в аналізованих періодах була сформована пов'язаними особами (табл. 3).

Таблиця 3

Частка зобов'язань перед афілійованими особами по вітчизняних ГЗК за 2005 – 2009 рр.

Підприємства	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
ВАТ "Північний ГЗК"	20 %	30 %	60 %	70 %	80 %
ВАТ "Центральний ГЗК"	20 %	45 %	50 %	55 %	60 %
ВАТ "Південний ГЗК"	20 %	45 %	50 %	60 %	80 %
ВАТ "Інгулецький ГЗК"	19 %	45 %	50 %	65 %	65 %
ВАТ "Полтавський ГЗК"	20 %	30 %	45 %	60 %	80 %

Як видно з табл. 3, протягом 2005 – 2009 рр. у вітчизняних ГЗК частка зобов'язань перед афілійованими особами суттєво збільшилась, при цьому були ініційовані банкрутства вітчизняних ГЗК.

Завданням дослідження є розгляд шляхів удосконалення моделі для прогнозування ймовірності банкрутства, яка дозволить врахувати ймовірність банкрутства за ініціативою афілійованих осіб.

Банкрутство за ініціативою афілійованих осіб, у більшості випадків, не пов'язано з погіршенням фінансового стану підприємства та результативності його діяльності. Протягом 2005 – 2009 рр. усі вітчизняні ГЗК не були збитковими, хоча стосовно них неодноразово ініціювалась процедура банкрутства. У той же час у моделі Альтмана використовуються два показники рентабельності активів: за операційним та нерозподіленим прибутками. При оцінці банкрутства за ініціативою афілійованих осіб ці показники не повинні враховуватись. Як правило, цей вид банкрутства ініціюється у разі наявності суттєвої частки афілійованих осіб та тривалого періоду обороту зобов'язань перед неафілійованими особами.

Слід зазначити, що під час визначення періоду обороту зобов'язань перед неафілійованими особами необхідно враховувати лише ту частину собівартості продукції, яка відноситься до цих осіб. При цьому визначаються витрати на матеріали та послуги, які були надані неафілійованими особами.

Також важливим показником, який присутній і в моделі Терещенка, є коефіцієнт загальної ліквідності (співвідношення поточних активів та поточних зобов'язань). Цей показник визначає рівень ліквідності балансу та характеризує здатність підприємства покривати оборотними активами його зобов'язання. Отже, при збільшенні частки афілійованих осіб одночасно в активах та зобов'язаннях підприємства потрібно забезпечити досягнення нормативного значення коефіцієнта загальної ліквідності. Загальноприйнятій норматив для цього показника складає 1,5.

У табл. 4 наведено показники, що характеризують підприємство у стадії банкрутства. Шляхом статистичних тестів відібрано три показники, які визначають банкрутство за ініціативою афілійованих осіб: коефіцієнт загальної ліквідності, частка зобов'язань перед афілійованими особами, період обороту зобов'язань перед неафілійованими особами. Як видно з табл. 4, у 2005 р. коефіцієнт загальної ліквідності був нижче за норматив (1,5). Також у 2005 р. період обороту зобов'язань складав 9 – 10 місяців, що є значно вищим порівняно з періодами, коли процедури банкрутства ГЗК не проводились. Тому у 2006 р. було розпочато збільшення частки афілійованих осіб та процедуру банкрутства за ініціативою афілійованих осіб.

Протягом досліджуваного періоду по усіх вітчизняних ГЗК період обороту зобов'язань постійно зменшувався та у 2009 р. досяг 2,5 – 3 місяці. Суттєво покращився і коефіцієнт загальної ліквідності, який у 2009 р. знаходиться в інтервалі 4,5 – 5,5. Отже, ключовими факторами у моделі для прогнозування банкрутства за ініціативою афілійованих осіб повинні бути період обороту зобов'язань перед неафілійованими особами, частка зобов'язань перед афілійованими особами та коефіцієнт загальної ліквідності.

Таблиця 4

Показники, що характеризують підприємство у стадії банкрутства, для вітчизняних ГЗК за 2005 – 2009 рр.

Підприємства	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
1	2	3	4	5	6
ВАТ "Північний ГЗК"					
Коефіцієнт загальної ліквідності (X ₁), частки од.	0,97	2,74	2,62	3,79	4,97
Частка зобов'язань перед афілійованими особами	20 %	30 %	60 %	70 %	80 %
Період обороту зобов'язань перед неафілійованими особами, днів	211	109	105	108	94
ВАТ "Центральний ГЗК"					
Коефіцієнт загальної ліквідності (X ₁), частки од.	0,55	1,46	1,34	1,79	4,59
Частка зобов'язань перед афілійованими особами	20 %	45 %	50 %	55 %	60 %
Період обороту зобов'язань перед неафілійованими особами, днів	314	162	193	154	84
ВАТ "Південний ГЗК"					
Коефіцієнт загальної ліквідності (X ₁), частки од.	0,88	1,20	2,01	4,03	4,77
Частка зобов'язань перед афілійованими особами	20 %	45 %	50 %	60 %	80 %

Закінчення табл. 4

1	2	3	4	5	6
Період обороту зобов'язань перед неафілійованими особами, днів	297	152	107	97	89
ВАТ "Інгулецький ГЗК"					
Коефіцієнт загальної ліквідності (X ₁), частки од.	1,14	2,81	2,65	3,97	4,74
Частка зобов'язань перед афілійованими особами	19 %	45 %	50 %	65 %	65 %
Період обороту зобов'язань перед неафілійованими особами, днів	236	156	134	123	92
ВАТ "Полтавський ГЗК"					
Коефіцієнт загальної ліквідності (X ₁), частки од.	1,55	1,57	4,03	4,95	5,50
Частка зобов'язань перед афілійованими особами	20 %	30 %	45 %	60 %	80 %
Період обороту зобов'язань перед неафілійованими особами, днів	284	142	106	115	78

Для розробки моделі прогнозування банкрутства за ініціативою афілійованих осіб виконаємо дискримінантний аналіз. При цьому за аналогією до моделі Альтмана згрупуємо дані у статистичній вибірці на дві групи: з високою та з низькою ймовірністю банкрутства.

Далі за загальноприйнятим методом кореляційно-регресійного аналізу визначимо рівняння множинної регресії порядкового номера групи від періоду обороту зобов'язань перед неафілійованими особами, частки зобов'язань перед афілійованими особами та коефіцієнта загальної ліквідності. З використанням пакета аналізу Microsoft Excel визначено таке рівняння регресії:

$$Z = 0,0235 X_1 + 1,8650 X_2 - 0,0002 X_3 + 0,6519, \quad (3)$$

де Z – порядковий номер групи;

X₁ – коефіцієнт загальної ліквідності, частки од.;

X₂ – частка зобов'язань перед афілійованими особами, %;

X₃ – період обороту зобов'язань перед неафілійованими особами, днів.

Коефіцієнт детермінації цього рівняння перевищує 75 %, що свідчить про високий ступінь взаємозв'язку та достовірності отриманої моделі.

Для визначення ключа інтерпретації розрахуємо довірчі інтервали до показника Z. З цією метою спочатку шляхом підстановки у формулу (3) визначаються розрахункові значення показника Z для всіх вітчизняних ГЗК за 2005 – 2009 рр. Далі для отриманої статистичної вибірки визначаються середнє значення та середньоквадратичне відхилення. Далі за обраною величиною ймовірності визначається табличне значення t-критерію Стьюдента. На заключному етапі визначається довірчий інтервал за відомою формулою:

$$Z = \bar{Z} \pm t \frac{\sigma}{\sqrt{n}}, \quad (4)$$

де $\bar{Z}$ – середнє значення показника Z у статистичній вибірці;

t – табличне значення t-критерію Стьюдента (при ймовірності 99,7 % цей показник дорівнює 3);

σ – середньоквадратичне відхилення показника Z у статистичній вибірці;

n – кількість значень у статистичній вибірці.

Результати розрахунку довірчих інтервалів для показника Z по вітчизняних ГЗК наведено в табл. 5.

Таблиця 5

Результати розрахунку довірчих інтервалів для показника Z по вітчизняних ГЗК

Показник	Значення
Середнє значення показника Z	1,6
Табличне значення t-критерію Стюдента	3
Середньоквадратичне відхилення	0,4
Кількість значень у вибірці	25
Нижня межа довірчого інтервалу	1,36
Верхня межа довірчого інтервалу	1,84

Отже, ключ інтерпретації для запропонованої моделі прогнозування банкрутства за ініціативою афілійованих осіб має вигляд:

$Z < 1,36$	дуже висока ймовірність банкрутства (80 %);
$1,36 < Z < 1,60$	висока ймовірність (60 %);
$1,60 < Z < 1,84$	можливе банкрутство (40 %);
$Z > 1,84$	дуже низька ймовірність (20 %).

Ймовірність банкрутства була рівномірно розподілена по групах у діапазоні від 0 до 100 %.

Таким чином, ймовірність банкрутства за ініціативою афілійованих осіб зростає зі збільшенням періоду обороту зобов'язань перед неафілійованими особами, зменшенням частки зобов'язань перед афілійованими особами та зменшенням коефіцієнта загальної ліквідності. Модель (3) може бути використана для прогнозування ймовірності банкрутства у майбутніх періодах діяльності підприємства і особливо корисна для неафілійованих осіб. У разі, якщо підприємство планує банкрутство за ініціативою афілійованих осіб, то за даною моделлю може бути також проведено планування мінімальної частки зобов'язань перед афілійованими особами та коефіцієнта загальної ліквідності, а також максимального періоду обо-

роту зобов'язань перед неафілійованими особами, при яких цю процедуру доцільно розпочинати.

Література: 1. Altman E. I. Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy / E. I. Altman // Journal of Finance. – 1968. – September. – Pp. 589–609. 2. Терещенко О. О. Антикризисное фінансове управління на підприємстві : монографія / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2004. – 268 с.

References: 1. Altman E. I. Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy / E. I. Altman // Journal of Finance.– 1968.– September. – Pp. 589–609. 2. Tereshchenko O. O. Antykryzysowe finansowe upravlinnia na pidpriemstvi : monograph / O. O. Tereshchenko. – K. : KNEU, 2004. – 268 p.

Інформація про автора

Нусінова Олена Володимирівна – канд. екон. наук, доцент кафедри обліку, аудиту і фінансового аналізу Криворізького технічного університету (50006, м. Кривий Ріг, вул. Революційна, 5, каб. 406А, e-mail: etex@ukrpost.ua).

Інформація об авторе

Нусінова Елена Владимировна – канд. екон. наук, доцент кафедри учета, аудита и финансового анализа Криворожского технического университета (50006, г. Кривой Рог, ул. Революционная, 5, каб. 406А, e-mail: etex@ukrpost.ua).

Information about the author

Nusinova Olena Volodymyrivna – candidate of economic sciences, associate professor at the department of accounting, audit and financial analysis of Kryvyi Rih Technical University (Revoliutsiina str., 5, room 406A, Kryvyi Rih, 50006, e-mail: etex@ukrpost.ua).

Рецензент

канд. екон. наук,
доцент Журавльова І. В.

Стаття надійшла до ред.
23.09.2011 р.

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

УДК 368.042

Мужилівський В. В.

Наведено та проаналізовано сучасні тлумачення сутності категорії обов'язкового страхування. Узагальнено визначення терміна "обов'язкове страхування" різних авторів, визначено найтипівіші підходи до його тлумачення. Сформульовано більш чітке визначення поняття "обов'язкове страхування" шляхом використання морфологічної декомпозиції. Запропоновано уточнене формулювання змісту обов'язкового страхування як економічної категорії в умовах переходу України до глобальної ринкової економіки.

Ключові слова: обов'язкове страхування, форма страхування, захист, превенція.